

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 451/2020-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátkou JUDr. Katarínou Potockou, Sládkovičova 2, Žilina, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 63/2016 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 63/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že je v napadnutom konaní v postavení žalobkyne a proti žalovanej (██████████) sa domáha zaplatenia sumy 339,34 € s príslušenstvom predstavujúcej alikvotnú čiastku pohrebných trov, ktoré hradila pri vybavovaní pohrebu ich otca. Okresný súd vydal 9. mája 2016 platobný rozkaz, proti ktorému žalovaná podala odpor 23. mája 2016. Okresný súd potom 15 mesiacov nekonal a sťažovateľka listom zo 14. augusta 2017 žiadala o určenie pojednávania vo veci samej. Žalovaná náhle zomrela █████ █████ █████. Dedičské konanie sa skončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, ktoré nadobudlo právoplatnosť 14. decembra 2017, dedičom celého majetku žalovanej sa stal jej syn. Uznesením z 15. decembra 2017 okresný súd pokračoval v konaní s dedičom po žalovanej (██████████). Od vydania tohto uznesenia okresný súd nekonal, neurčil termín pojednávania, čím trojročnou nečinnosťou došlo k zbytočným priet'ahom. Do podania ústavnej sťažnosti okresný súd nevykonal žiadny úkon napriek žiadosti sťažovateľky z 19. novembra 2018.

3. Štyri roky po podaní žaloby tak nebolo vo veci rozhodnuté. K priet'ahom nedošlo z dôvodu zložitosti veci, pretože nejde o zložitú problematiku. Sťažovateľka vlastným konaním alebo pasivitou neprispela k priet'ahom. Spôsobila ich neefektívna činnosť okresného súdu, konanie nevedúce k odstráneniu právnej neistoty. Spis sa bez povšimnutia ďalej vedie na okresnom súde bez vykonania úkonov, bez rozhodnutia.

4. Sťažovateľka navrhla vzhľadom na naďalej pretrvávajúcu právnu neistotu priznať primerané finančné zadosťučinenie.

5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že okresný súd

v napadnutom konaní porušil sťažovateľkou označené práva. Navrhla prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov a priznať sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie vo výške 750 € a náhradu trov konania v sume 74,36 €, ktoré jej zaplatí okresný súd.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6.1 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6.2 Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

7.1 Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,

- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

7.2 Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody, c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne.

8.1 Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

8.2 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

III.

Právne posúdenie vecí ústavným súdom

9. Podanie sťažovateľky ústavný súd posúdil ako ústavnú sťažnosť v zmysle čl. 127 ústavy v spojení s § 42 ods. 2 písm. f) a § 123 a nasl. zákona o ústavnom súde.

10. Ústavný súd v rámci prípravy na predbežné prerokovanie zameranej na splnenie zákonom ustanovených podmienok konania pred ústavným súdom zistil, že ústavnú sťažnosť podala oprávnená osoba – účastník civilného súdneho procesu na strane žalobcu (§ 122 zákona o ústavnom súde), návrh je prípustný (§ 55 zákona o ústavnom súde), obsahuje všeobecné a s jednou výnimkou i osobitné náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde (§ 43, § 123) a sťažovateľka je v konaní zastúpená advokátkou (§ 34

ods. 1 zákona o ústavnom súde) na základe predloženého plnomocenstva výslovne udeleného na zastupovanie pred ústavným súdom.

11. V ústavnej sťažnosti chýbajú akékoľvek právne a skutkové dôvody v podobe relevantnej ústavnoprávnej argumentácie týkajúcej sa porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je podstatnou osobitnou náležitosťou ústavnej sťažnosti a od jeho kvality sa v podstate odvíja možnosť prieskumu ústavného súdu. Dôvody ústavnej sťažnosti by mali byť prispôbené namietaným porušeniam základných práv alebo slobôd. V danom prípade je sťažovateľka zastúpená advokátkou ako kvalifikovaným právnym zástupcom, no napriek tomu zákonná náležitosť ústavnej sťažnosti absentuje.

12. Následkom uvedeného nedostatku zostala ústavná sťažnosť sťažovateľky v rovine požiadavky na vyslovenie porušenia označeného základného práva bez toho, aby bola podopretá relevantným dôvodom skutkovej alebo právnej povahy. Ústavný súd ani pri najlepšej vôli nedokáže identifikovať akékoľvek porušenie označeného základného práva. Nejde pritom o prípad, keď je argumentáciu o porušení ostatných označených práv možné vzťahovať na toto základné právo. Povinnosť iniciatívne hľadať možné porušenie označeného článku je vylúčená z dôvodu viazanosti ústavného súdu rozsahom a dôvodmi sťažnosti podľa § 45 zákona o ústavnom súde. Osobitne v prípade, ako je tento, keď je sťažovateľka zastúpená advokátkou, ktorá je v súlade s § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinná dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Ústavný súd nenahrádza činnosť advokáta dopĺňaním zákonných náležitostí ústavnej sťažnosti. V tejto súvislosti naďalej zostáva v platnosti zásada „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

13. Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľky zastúpenej kvalifikovaným právnym zástupcom nespĺňa v tejto časti požiadavky kvalifikovanej ústavnej sťažnosti. Neodstrániteľný nedostatok vylučuje

možnosť výzvy sťažovateľke na jeho odstránenie podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, čo vedie ústavný súd k jej odmietnutiu v tejto časti pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

14. Vo zvyšnej časti sťažovateľka namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní trvajúcim ku dňu podania ústavnej sťažnosti viac ako 4 roky.

15. Ústavný súd uznáva, že dĺžka trvania napadnutého konania sa na prvý pohľad zdá byť neprimeraná. Dôležitou skutočnosťou, ktorú však sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nespomenula, ale ktorú zistil ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom, je to, že na majetok dediča po žalovanej (██████████) bol uznesením okresného súdu sp. zn. 4 K 15/2014 z 25. júla 2014 vyhlásený konkurz, pričom ide o malý konkurz podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“). Uznesenie bolo zverejnené v Obchodnom vestníku č. 147/2014 z 1. augusta 2014. Z toho dôvodu považuje ústavný súd za potrebné poukázať na právne účinky vyhláseného konkurzu na súdne konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi podľa § 47 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

16. Podstatnou skutočnosťou je, že uvedené súdne konania sa vyhlásením konkurzu prerušujú, v prerušených konaniach možno pokračovať na návrh správcu a súdne konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi, možno po vyhlásení konkurzu začať len na návrh správcu, návrhom podaným proti správcovi v súlade s týmto zákonom alebo z podnetu orgánu príslušného na konanie, pričom účastníkom konania namiesto úpadcu je správca. V zmysle § 23 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyhlásením konkurzu sa začína konkurz. Konkurz sa považuje za vyhlásený zverejnením uznesenia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku. Vyhlásením konkurzu sa dlžník stáva úpadcom.

17. Ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, z ktorej vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 154/03, IV. ÚS 221/05). V prípade, keď ústavný súd zistil, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (napr. II. ÚS 57/01, IV. ÚS 110/04), prípadne návrhu buď nevyhovел (napr. I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (napr. I. ÚS 17/01, I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, IV. ÚS 221/05).

18. Ústavný súd opakovane judikoval, že jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je v prípadoch, keď sa ňou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 215/07, III. ÚS 305/07).

19. Ústavný súd vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku konania konštatuje výskyt prieťahov, pričom jeho pozornosti osobitne neušlo obdobie nečinnosti súdu v trvaní vyše 14 mesiacov pred úmrtím pôvodnej žalovanej. Vzhľadom na momentálne existujúcu a trvajúcu procesnú prekážku spočívajúcu v prerušení konania zo zákona, ďalej vzhľadom na predmet konania (bežná agenda všeobecných súdov o zaplatenie sumy 339,34 € s príslušenstvom), správanie sťažovateľky (ktorá urgovala postup okresného súdu po vyše 15 mesiacoch od vydania platobného rozkazu) a na význam veci pre sťažovateľku (relativizovaný neprihlásením pohľadávky v rámci konkurzu) potom ústavný súd v okolnostiach danej veci nehodnotil toto obdobie ako zbytočné prieťahy, ktoré by odôvodňovali v súčasnej fáze konania vyslovenie porušenia sťažovateľkou označených práv.

20. Ďalšiemu postupu okresného súdu v namietanom konaní od vydania uznesenia o pokračovaní s dedičom žalovanej 15. decembra 2017 (ktoré nadobudlo právoplatnosť 25. apríla 2019) objektívne bránila zákonná prekážka prerušenia konania, ktorá navyše existovala už v čase úmrtia žalovanej ■■■■■■■■■■. Pokiaľ ide o prerušenie napadnutého konania, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nemožno dosiahnuť po právoplatnom prerušení konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom. Ústavný súd v tejto súvislosti v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. I. ÚS 162/03) konštatuje, že prerušenie konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii možno považovať za prekážku konania. Ak nedôjde k odpadnutiu prekážky prerušeného konania postupom predvídaným v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, nemôžu sa v prerušenom konaní vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov, a tým aj k naplneniu účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto nečinnosť všeobecného súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prietahy v konaní (m. m. II. ÚS 3/03, I. ÚS 65/03, I. ÚS 214/06, IV. ÚS 399/09, II. ÚS 548/2016).

21. Konkurz na majetok právneho nástupcu pôvodnej žalovanej nebol skončený ani v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti. Zákonný sudca okresného súdu v napadnutom konaní nemá k dispozícii také prostriedky, ktorými by mohol odstrániť túto prekážku v konaní. Ďalší postup okresného súdu v napadnutom konaní je z tohto hľadiska závislý od priebehu a výsledku konkurzného konania. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemohol hodnotiť postup okresného súdu v napadnutom konaní po jeho prerušení, keď tento priebežne zisťuje stav konkurzného konania, ako zbytočné prietahy. V čase podania ústavnej sťažnosti už nemohlo dochádzať k prietahom, resp. nečinnosti porušovateľa v napadnutom konaní. Nebolo by v súlade s preventívnym účelom ústavnej sťažnosti vysloviť porušenie označených práv, ak sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť po vzniku zákonnej prekážky. Objektívne stav prípadného porušenia základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného ústavou už nijako nemohol pretrvávajúť.

22. Ústavný súd nad rámec vlastnej argumentácie len pre úplnosť veci poznamenáva, že v právnej veci žaloby zjavne ide o pohľadávku, ktorá sa v konkurze uplatňuje prihláškou, pričom pre prípad jej popretia správcom alebo iným veriteľom prihlásenej pohľadávky má veriteľ (sťažovateľka) v zmysle § 32 ods. 9 zákona o konkurze a reštrukturalizácii právo domáhať sa na súde jej určenia proti všetkým, ktorí ju popreli, osobitnou žalobou.

23. Ústavný súd v závere pripomína, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej v zmysle § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni tomu, aby sťažovateľka za predpokladu, že by v ďalšom priebehu napadnutého konania po odpadnutí zákonnej prekážky dochádzalo k zbytočným prietahom alebo by činnosť okresného súdu bola neefektívna, predložila ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. septembra 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu